

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 4.

V Ljubljani, v soboto 26. januarja 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrto leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravištvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravištvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15**. Uradne ure od ure 3—6 pop. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Coklja.

Če si kedaj popotoval po Gorenjskem, cenjeni bralec, in te pot peljala čez kak klanec, si videl ob cesti na več krajih postavljene kole in na kolih podobo kakega ponesrečenega voznika. Pod podobo pa si bral, da je ta in ta tega in tega dne, meseca in leta „nesrečno smrt storil“. Ko bi bili vozniki bolj previdni in bi na vsakem klancu dejali cokljo pod kolo, bi ne bilo nobene take smrti in nobenega takega spominka. Coklja je že na tisoče ljudij rešila smrti; zato zasluži, da spišemo o njej kratek članek. Ne mislimo pa pisati o navadnih cokljah, ker te itak vsakdo pozna. V mislih nam je coklja pri vozu slovenskega naroda. To je neke posebne vrste coklja. Med tem, ko se rabi coklja pri drugih vozovih le tedaj, kadar je treba, se deva coklja pod voz slovenskega naroda le tedaj, kadar je ni treba, kedar bi je treba bilo, pa ni nikogar, ki bi jo podložil.

Ko so vozovi drugih narodov hitro drdrali v deželo omike, je voz našega naroda imel podloženo cokljo in se ni mogel ganiti z mesta. Ta coklja so mu bili divji Turki, s katerimi se je moral toliko let bojevati. Ko se je te coklje oprostil, so mu njegovi nemški gospodarji podložili drugo, cokljo nemškega robstva, in zopet je stal voz narodov mirno leta in leta, in zadremali so konji in vozniki.

In spali bi bili še dalje, da jih ni prišel prišel nekdo buditi. „Napoleon reče: Ilirija vstani!“ In zbudili so se in začeli vleči in voz se je začel počasi pomikati naprej. Počasi, ker zarjavelo mu je vse železje, ko ni bilo nikogar, ki bi bil skrbel zanje. Ali vedno več krepkih voznikov se je začelo zbirati pri njem, in šlo je, šlo vedno hitreje, vkljub temu, da je moral voz voziti navkreber.

Že je prvi klanec premagan, in pot se obrne navzdol. Na tej poti navzdol stoji na ve-

liki deski napisano njeno ime: „Liberalizem!“ Z vikom in krikom pozdravijo mladi vozniki to pot. „Liberalizem, živel liberalizem! Proč s cokljo!“ Starejši med njimi ugovarjajo, toda toliko poguma nimajo, da bi se ustavili mlajšim. In voz se spusti v divji hitrosti brez coklje navzdol. „Živel liberalizem, živela prostost!“ Le pogled za vozom! Tu leži eden z razbito glavo, tam drugi z zlomljenimi rokami, tretjega je strlo kolo. Slednjič se vozu zlomi oje, in se mu stro koleša. Ubogi narod slovenski! Ali ne vidiš razbitega voza in tujca, ki hoče pograbit njegove ostanke?

Toda ne, ni še prišel čas, da bi se dal Slovenec vpreči v tuj jarem. Glej že mu prihajajo novi vozniki, že so zopet za silo popravili in spravili v tir razbiti voz in ga s krepko roko obrnili na pot, ki vodi v deželo edino prave omike, v deželo sreče in blagostanja. Ni se jim treba bati, da bi zašli; zakaj sveti jim podnevi in ponoči in jim kaže pot nezmotljiva luč svete katoliške vere. Vedno več jih je, in večina Slovencev je z njimi.

Pa komaj se je začel pomikati slovenski voz po novem tiru, glej, že se ti je vzdignila cela armada zoper njegove hrabre voznike. Od one poti sem, ki nosi ime „Liberalizem“, se bliža ta temna armada s huronskim krikom: „Proč s klerikalizmom, proč z mračnjaštvom, proč s „farji“! S seboj pa vlečejo velikansko cokljo, da bi zavrl slovenski voz in mu tako ustavili pot. Ta coklja je skovana v Peklu, in sicer iz najboljših kovin, kar jih je v Peklu dobiti. Te kovine so: laž, obrekovanje, surovost, brezverstvo in še nekaj drugih. Kovala sta jo najvišja hudiča v slovenskem Peklu, na strani pa so jim stale satanele, katere je rodil lanski predpust. Strašna je ta coklja, s katero zavirajo satani in satanele voz slovenskega naroda na potu na predka in blagostanja, toda ustaviti ga ne morejo. On se vkljub vsemu vpitju, vkljub vsem

liberalnim cokljam pomika naprej, vedno naprej, in kdor se mu ustavi, obleži strt pod njegovimi kolesi.

Naprej in naprej se pomika voz. Toda glej, nove coklje! In kdo jih polaga pod kolesa? Tisti, ki bi morali voz riniti naprej, tako imenovani „stari“. „Stojte, nikar tako ne vlecite. Vse pri miru pustite: voz pojde sam naprej. Kaj je treba zadrževati, kaj prepira; v cerkev nazaj, vi mladi!“ Oh, to vam je coklja! A mladi vozniki slovenskega voza hite z vozom naprej, ne meneč se za zdihovanje teh starih coklarjev, ki so še iz antidualuvija in nimajo nobenega pojma za nove ideje in nove potrebe.

„Počasi, počasi; stojte! Ta pot ni prava, na katero ste krenili. Mi smo stari, imamo skušnjo, vi mladiči pa nimate skušnjo!“ — O ti stari coklarji! Imajo pač to skušnjo, da se najlepše, najbolj „komod“ živi brez boja. Imajo ljubezen do samega sebe, ne pa do naroda. Skušnja, Starost! Kakor bi se misli merile po starosti! Mladi, čvrsti vozniki, naprej! Kdor noče iti z vami, mora pa capljati za vami. Naprej! Ne menite se za stare coklarje.

In voz slovenskega naroda se pomiče naprej; ves je v cokljah, in vsak dan se mu kujejo nove. Bog zna, pride li kedaj v deželo prostosti, sreče in blagostanja? Če ga dobe v roke liberalci, nikdar. Spustili ga bodo brez coklje v propad, kjer se bo razbil, da nihče več ne bo mogel zbrati njegovih ostankov. In tedaj bodo postavili ob prepadu kol in na kol obesili desko z napisom: „Tu je nesrečno smrt storil slovenski narod, ker ni znal rabiti coklje.“

Izvirni dopisi.

Iz Kranja, 23. januarja. Veliko je takih obtožencev, ki mislijo, da se jim bo verjelo, ako vse, za kar se imajo zagovarjati, naravnost

O civilizaciji.

Predaval dr. F. K. v „Znanstvenem klubu“ v Mariboru dne 23. listopada 1900.

(Dalje.)

Na eno splošno točko še hočem opozoriti, v kateri se kaže napredek in razvoj naše civilizacije nad stan. Ako se ozremo na stare kulturne narode, zapazimo neko vspešnost med njihovo civilizacijo in zunanjim tokom njih zgodovine. Kraljestvo vidimo vstajati za kraljestvom, istodobno ne more dalj časa obstati več močnih držav, ena premaga drugo ter jo z železnim obročem uklene v svoje naročje, naposled vse skupaj padejo pod gospodstvo Rima. Kakor se tu kaže centralistična ekskluzivnost, tako tudi v civilizaciji. Ena ideja obvladuje in prešinja vse. Pri Egipčanih, Indijcih in Judih je teokratski princip, ki daje obliko vsemu življenju. Drugod zopet vlada princip sile in despotstva, po nekod pa demokratični princip. Ni sicer povsod ves čas vladal eden princip, toda v krizah je vedno nadvladal eden princip in potisnil vse druge v stran. Kot konkreten izraz zato je nadvlada posameznih stanov: duhovstvo, vojaštvo, meščanstvo. Da bi se istodobno križale in paralizovale razne ideje, tega ni v starih civilizacijah. Ta absolutistični značaj daje stari civilizaciji neko enostavnost, enoličnost. Ti enotni principi so pa

imeli različne učinke. Pri Grkih n. pr. se socialni princip sila naglo razvija. Noben narod menda ni tako naglo dosegel do tolike višine, kakor grški. Toda naenkrat po silnem blišču Grška obnemore, z naglimi koraki se bliža propad, zdi se, kakor bi grški civilizaciji bil mozeg izsušen. V Egiptu in v Indiji vidimo drug pojav. Enoten princip je civilizacijo povzdignil do stalne višine, potem je pa nastopila stagnacija. Socialni organizem še sicer stoji, a napredka ni več.

Kakor se egiptovske piramide enolično vzpenjajo do nebotečne višave ter sto in tisočletja stoje nepremično, tako stoji nekako okamenjena njih civilizacija pod despotstvom ene ideje, ki izključuje delovanje različnih principov.

Čisto drug prizor se nam razvija pred očmi v civilizaciji evropskih narodov. Poldivji barbari pritisejo od vseh strani in stro silni rimski centralistični organizem; na razvalinah rimskega sveta vstajajo nova kraljestva in začnejo novo življenje. Novi narodi istodobno stopajo na pozorišče svetne zgodovine, različne ideje švigajo, kakor električne iskre po organizmu novih narodov, se med seboj križajo, pobijajo, paralizujejo. Ako primerjamo novo civilizacijo s staro, moramo občudovati, kako je svoj obseg razširila. Tu ni več one monotonije, civi-

lizacija ni več monopol enega ljudstva ali go tovega stanu. Razni narodi in razni stanovi zdajo sedaj poslopje civilizacije, njih nprav in značaj dajeta civilizaciji poseben kolorit. Tu ne vidimo sicer onega vihravega drvenja, kakor n. pr. pri Grkih, s počasnim a zato trdnim korakom stopa evropska civilizacija naprej. Tudi v njej nastopajo krize in hipno nazadovanje, toda ta civilizacija ima neko životvorno moč, da se zopet povzdigne. Kar pravi italijanski filozof V. Gioberti o krščanskih narodih, lahko obrnemo tudi na njih civilizacijo: „Krščanski narodi bolehajo, pa ne umirajo“. „Evropska civilizacija“, pravi Guizot, „je položena v večno resnico, v vsesplošni načrt previdnosti, ona koraka po potih božjih. To je racionalni princip njene superiornosti.“ (Histoire de la civilisation en Europe. Paris, 1863, str. 41.) Pač je tudi stara civilizacija bila pod očesom božje previdnosti, toda z veliko večjim pravom se to sme trditi o novi. Vzrok je ta, ker je človeštvo stopilo v novo razmerje nasproti božanstvu, božji princip je stopil v človeški organizem, in to je krščanstvo.

Štirje činitelji so po Guizotu vstvarili novo evropsko civilizacijo. Prvi princip je v naravi barbarov samih. Tudi o njih velja, kar pravi Aristotel: πάντες άνθρωποι τὸν εἶδέναι ὀρέγονται φύσει

utajé. Tako se vede dopisnik „iz Kranja“ v zadnji številki „Gorenjca“. Nima sicer nobene sodnijske prakse, da bi se bil od različnih obtožencev tega naučil, ima pa temveč juridičnih študij, ki mu služijo v to, da se iz vsakega, še tako dvomljivega položaja „izmota“. Dopisnik pravi, da so vsa naša poročila o njihovi „dostojni“ agitaciji izmišljena in zlagana, ter zraven še le z njemu lastno smelostjo in predrznostjo zahteva, da mu nasprotno dokažemo. S čim nam pa on dokaže, da naša poročila niso resnična? Mari s tem, da nas rokomavhe nazivlje?! To so njegovi „stvarni“ dokazi! Ko bi bil „Gorenjčev“ dopisnik svoj dopis vsaj enkrat mirno prebral, videl bi, kako sam sebi oporeka, ker v isti sapi nam očita lažnjivost poročil in očitane, da smo „napredne“ agitatorje preveč z rokavicami prijekali! To je že skrajna nedoslednost, ki se mdre pripetiti le takim, ki svoje dopise pišejo s strastjo, mesto s pametjo.

Ker smo v zadnjem dopisu (po vaših besedah) pozabili navesti, zakaj imate v občinskem zastopu in v vseh društvih vodilno besedo, vam to danes povemo: Zato, ker se povsod vsiljujete in tiščite v ospredje. Kakor nam, je tudi vam dobro znano, kako se je postopalo pri zadnjih občinskih volitvah, kjer je naš župan trgal naša veljavna pooblastila. Zatorej ste se takrat opravičeno bali, da bi vam volitve ne ovrgli. Ali mi smo vam privoščili slavo in čast, katero ste si na tak način pridobili! Saj smo bili preverjeni, da bo v teku treh let ves Kranj občudoval vašo „dela“.

Odganjali nas niste? Navedemo tu le jeden slučaj, če ste ga že pozabili! Kakšno pa je bilo vaše postopanje proti odličnemu meščanu gosp. Fran Omersu? Zakaj vam je bil njegov virilni glas, katerega ima v obč. zastopu, tako na poti, da ste se skozi vse instance borili zoper njega!? Naši juridični svetniki so vam izvrstno pomagali v izgubo pravde. Gosp. Omerza je dosegel popolno zadoščenje, a kaj pa obč. svet? Blamažo! Res ste tukaj žrtvovali mnogo časa in denarja — a svojega ne! Kaj je tukaj odločevalo stvar: ali oseba?

Za vaše resno delo je najboljši dokaz vaš vodovod iz Kokre. Gradi se že pet let, a rezultat je enak 0. Iz vaših društev pa odseva na vseh koncih — dolgčas. Vaše delovanje se pojavlja tu samo v agitacijske namene. Plesi, venčki, gledališke predstave, petje — vse to je prišlo v novem stoletju docela iz mode. Mesto teh se prirejajo pojedine po različnih gostilnah, kjer gostom toliko časa pihate na srce, da postane marsikak volilec skrivnostno sladko ginjen. Vaša domišljavost pa presega že vse meje. Vi mislite, da mesto ne sme imeti drugačnega mnenja, kakor je vaše, zato trdite, da je mesto razburjeno, medtem ko ste razburjeni le vi sami.

(Met. I. 1) vsi ljudje teže po naravi za znanjem. Tudi oni čutijo potrebo reda, pravičnosti, dela in omike. Drug princip je mogočna ideja rimskega cesarstva, ki obsega v sebi pridobitve stare civilizacije. Tudi na divjega barbara ima rimska ideja nedosegljiv vpliv in ga napolnjuje z nekim svetim spoštovanjem. Tretji in najvažnejši princip je bilo krščanstvo, organizovano v obliki cerkve. Ko se svet trese pod strahovitimi udarci barbarskih narodov, ostane sredi splošnih razvalin ta idealno-etična sila edina neupogljiva ter ublaži naposled srditost barbarov. Cerkev s svojo čudovito organizacijo, s svojimi principi, pravili in postavami, liturgijo in disciplino, z jasnimi nauki o moralnosti, družbi in politiki je bila močen aktiven princip za civilizacijo. Ne morem tu dalje razvijati te točke, opozarjam le na veliko civilizacijsko važnost dogmatičnih bojev v 4., 5. in 6. stoletju pa na to, da je cerkev večkrat odločno obsodila kvietistične nauke, ki hočejo zadušiti klic o delotvornosti v človeku. Ona je varovala barbarske narode, da se ne utope v gnilobi preživele grško-rimske civilizacije, in z druge strani, da ne zatró povsem njenih dragocenih pridobitev.

(Konec prihodnjic.)

Kako je to, da se morate za svoje poštenje še le boriti? Kdo vam je jemlje? „Gorenjec“, oziroma njegova pisava, ne spričuje, da bi bilo to vaše strmljenje resno. Seveda mora o tem zvedeti ves svet — t. j. pičlo 200 naročnikov „Gorenjca“. Kako pa sami čitate ta svoj list, v katerega odkladate vse svoje duševne zmožnosti, razvidi se iz tega, da se sami iz njega norčujete. Le tako nadaljujte, dokler sami sebe ne zgrizete.

Premaskovo, 23. jan. („Timeo Danaos et dona ferentes.“) Na dopis v „Gorenjcu“ z naslovom „Pintar piše“ ne morem odgovorjati, ker je brez podpisa. Ne vem kdo je ta „mi“, ki se v koprive za plot nedolžnega uredništva skriva in ki me eventualno hoče vabiti na bilanco triletnega nekdanjega občinskega odbora, kamor imam pravico dosedaj še vedno in brez poklonov povabiti se sam, če se mi bode poljubilo, dasi bi ne bil gospodom dobro došel gost.

Pač pa pripomim, da gre po mestu glas, da Kranjci dobe sedaj na leto, ko pridejo volitve, iz milosti od nekega nekaj, kar pa ni več vredno, kot če pastir spomladi ovčicam bukov grm na svoj račun osoli, da gre lahko s tovariši „svinko bit“.

To Vam, someščani, pove Vaš za „gigerla“ nesposobni Pintar.

Politiški pregled.

Državni zbor je sklican na 31. t. m. Koerber prav marljivo sprejema voditelje raznih strank. Mej drugimi je konfiriral tudi z dr. Iv. Šusteršičem. Hud boj bo pri volitvi predsedstva. Cesar bo imel prestolni govor 5. februarja.

Novi državnozborni poslanci po svojem poklicu. Naše čitatelje utegne zanimati, kaj so in s čem se pečajo v svojem življenju na zadnjih volitvah novo izvoljeni državni poslanci. Zato jim podajemo tu natančen razgled. — Največ prihodnjih državnozbornih poslancev je kmečkega stanu. Tu so v prvi vrsti velikoposetniki, mejnjimi je 85 grajščakov-plemičev, potem so razni manjši posestniki in ljudje, ki se pačajo s kmetijstvom, tako, da je več ko 37 odstotkov državnega zbora zastopan po zastopnikih kmetijstva. Obrt in industrija sta dala le 12 odstotkov, ker je mnogo zastopnikov trgovskih zbornic, ki niso ne trgovci in ne obrtniki. Delavski stan pa bode zastopan večinoma po urednikih raznih strankarskih listov, radi česar bode 28 poslancev iz časnikarskega poklica. Čez 8 odstotkov bode raznih uradnikov državnih, deželnih in občinskih in pa 3 ministri. — Sestavljena je torej zbornica iz 69 advokatov in notarjev, 6 zdravnikov in lekarnarjev, 8 tehnikov, 38 uradnikov, 24 duhovnikov, 169 posestnikov, 52 trgovcev in obrtnikov, 28 pisateljev in časnikarjev in 31 profesorjev in učiteljev.

Zveza proti Židom v državnem zboru. „Deutsches Volksblatt“ nasvetuje, naj se v državnem zboru ustanovi antisemitska zveza vseh protižidovskih poslancev brez razlike narodnosti, da se na tak način omeji upliv Židov.

Leon XIII. — slovanofil? Nedavno temu je bival v Rimu krški škof dr. Anton Mahnič, ki je bil tudi sprejet od sv. Očeta v avdijenci. Škof dr. Mahnič je opravljal božjo službo v cerkvi sv. Jeronima, ki ima pravico, da se štirikrat na leto opravlja bogoslužje v staroslovenskem jeziku, kar se je zdaj tu li zgodilo. Toda glej mažarskih krivonosih prijateljev naše sv. katoliške cerkve! V svojih listih so zagnali pravcati hrup proti papežu Leonu XIII., ker dovoljuje, da se v rimski cerkvi čita slavenski med sv. mašo in da se poje maša iz glagolskega misala. Madjare pa še bolj peče, ker so na tej službi božji sodelovali tudi romarji iz Ogorske. To jih peče in poleg tega tudi to, da so ogorski romarji — Slovani, bili peljani v kapelico sv. Klementa, kjer se nahaja grob sv. Cirila, in kjer jim je rimsko katoliški duhovnik St. Bralč propovedoval o delovanju slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. „Magyar Szó“ — židovsko madjarska časnikarska capa — piše: „V najnovem času so v Rimu splošno zelo naklonjeni Slovanom. Papež je oni dan sprejel v posebni avdijenci kotorskega škofa

ter je odredil, da se v tiskarni propagande na prošnjo črnogorskega kneza Nikole tiska 300 novih glagolskih misalov. Nikola je izposloval v Vatikanu tudi to, da rimski katoličani v Črnigori vršijo bogoslužje samo po staroslovenskem obredu“. Ti judo-madjarski — krogi bi pač najraje tudi papežu v Rimu ukazali, da zatrejo Slované v cerkvi, kakor bi jih radi zatrli oni zunaj cerkve, ker so jim — nevarni in njihovim požrešnim nakanam. Ali modri in jasni veleum na prestolu sv. Petra v Rimu, ve dobro, da smo Slovani po naravi najzvestejši katoliški cerkvi ter poklicani izvršiti ono vzvišeno poslanstvo, za katera so do cela nezmožni v svojem grdem egoizmu naši narodni in verski sovragi. In ker Leon XIII. to ve, se ne bode dal premakniti od svoje ljubezni do nas, pa naj mu Prusi in judje stokrat rečejo, da je slavofil.

Angleška kraljica umrla. Stara kraljica angleška Viktorija je umrla. Rojena je bila 24. maja 1819 kot hči vojvode Kentskega. Kraljica je postala kot 19letna deklica po smrti Viljema IV. Vladala je torej 64 let. Leta 1840. se je poročila s saško-koburškim princem Albertom, ki ji je umrl pred petdesetimi leti. Naslednik kraljice na prestolu bo njen sin princ Albert, okolu 60 let star mož, ki se je doslej brigal večinoma le za mode. Nadel si je kot kralj naslov Edvard VII.

Afganistan. „Petersburgskija Vjedomosti“ poročajo, da je na mejah Afganistana buknil ustanek in da so pričeli ustajo Mashudi v Viziristanu. V bližini Datia Kala napadli so oddelek angleškega konjeničstva ter ubili poveljnika tega oddelka. — Na pomoč došli oddelek pešcev angleških so ustaši v beg zapodili. V teh krajih vlada velik srd proti Angležem in prebivalstvo želi pod Rusijo belega cara. Angleži se prizadevajo, da upokorijo ustaše, a se jim bode težko posrečilo, a ta ustanek jim je zelo neprijeten zaradi vojne v južni Afriki in v Kini, zlasti pa še radi tega, ker je Velika Rusija pomnožila svoje čete ob afganistanski meji.

Domače novice.

V kateri klub pojdejo slovenski državni poslanci? Te dni se odloči važno vprašanje, v kateri klub naj gredo novoizvoljeni naši poslanci. List „Süden“ je za narodnostni jugoslovanski klub, meneč, da verska in gospodarska nasprotstva mej nami niso načelnega pomena, ampak so le „osebnosti“. Mi sicer želimo, da bi bili vsi jugoslovanski poslanci združeni v enem klubu, a načel, katera je priznaval prejšnji klub, namreč „Krščanska slovanska zveza“, in za katera so se naši možje tako kremenito borili pri baš dovršenih volitvah, vendar ne pustimo zaničevati in pod klop metati. Pa tudi ni treba izbacivati krščanskih načel iz pravil kluba naših poslancev v slučaju ako ostanejo jugoslovanski zastopniki skupaj. Jugoslovanski narod je odločno krščanski narod, zato tendence indiferentizma in liberalizma ne morejo biti merodajne v pravilih kluba naših poslancev. Res je, da je kopica poslancev liberalnih načel v politiki, a ta kopica je v veliki manjšini in že po parlamentarnih običajih se manjšina mora udati, če hočejo člani dobrohotno skupaj ostati, ali pa iti in napraviti svojo bajtico. Liberalna kopica ne opravi na Dunaju ničesar, ako se odkroji od krščansko mislečih zastopnikov. Klub, ki ne šteje vsaj 15 članov, je popolnoma ničla, ker nima nikjer besede. Slovenski poslanci morajo tedaj biti v klubu, ki se upošteva v višjih krogih in ki zastopa od našega naroda potrjena načela glede verskih, političnih in gospodarskih vprašanj. Ta načela je dobro zastopala „Slov. kršč. narodna zveza“. Njena pravila se tedaj bistveno za naše zastopnike plemeniti ne smejo, naj se že klub imenuje takó ali takó. Gotovo pa je, da če bi se tudi slovenski poslanci razklali na Dunaju ena zveza mora ostati mej njimi in sploh mej vsemi slovanskimi klubi: v strogo narodnih zadevah to, kar Nemci imenujejo „Gemeinbürgschaft“.

Ljubljanski občinski svet še ni dobil v roke oficijelne razsodbe upravnega sodišča, zato se možje Turkovega kalbra in značaja še

vedno šopirijo po magistratu, dasi je sodišče izreklo, da niso bili pravilno izvoljeni. Mora imeti pač poseben značaj, kdor kot od sodišča pripoznano nepostavno izvoljen občinski svetnik še hodi v občinske seje!

Kunčič zmagal v ljubljanskem občinskem zastopu! Kunčičev predlog, naj se v Ljubljani strelja v meglo je dobil večino v ljubljanskem občinskem svetu. Povod temu dal je predlog obč. svetnika Šubica, naj se na primeren način naznanja poludne. Ker v Ljubljani menda nimamo dovolj zvonjenja opoldan, so bili vsi občinski svetniki zato, da se v Ljubljani še na kak drug način naznanja poludan, in da se deficit malo poveča. Toda na kak način naznanjati poludan? Nekateri občinski svetniki so bili zato, naj se vsak opoldan spusti v zrak — balon. To bi bilo nekaj imenitnega — balon nad Ljubljano! „Počasi“, dejali so drugi, „kaj pa megla, v megli se balon ne bo videl“. „Vsaj res“, dejali so tisti, ki so bili za balon, „škoda za balon, ki se videl ne bo, dajmo kaj narediti proti megli“. „Streljajmo!“ zaupil je nekdo in takoj je bil ves občinski svet zato, naj se strelja v meglo. Takoj na to so se mestni očanci posvetovali, kako naj uredijo to streljanje. Stari topovi na Gradu so jim bili preslabi, končno so se zjediniли naj se strelja z topi, s katerimi se strelja proti toči. Tako je bil v občinskem svetu sprejet predlog, naj se strelja v meglo, a predlog še prekaša Kunčičevo modrost, ker ta vsaj ni hotel, da bi se ob jasnem vremenu streljalo proti toči. V Ljubljani pa se bo tudi ob jasnem vremenu vsak opoldan streljalo proti toči, to pa zato, ker se magistrat pri volitvah toče boji!

Duhovski in učiteljski stan sta po številu in po vplivu na politični socialni položaj naroda najvažnejša stanova na Slovenskem. Kako velikanski bi bil lahko napredek Slovencev, ako bi ta dva stanova čvrsto skupaj delovala. Žal, da mnogo učiteljev tega noče, ampak boljši del svojih močij uporablja v to, da bi izpodkopal vpliv duhovščine in ugonobil zadnjega duhovna. Seveda je prazno delo. Da pa vendar to prazno delo opravljajo s toliko strastnostjo razni Jelenci in Dimniki, je vzrok njihova nerazsodnost in nizka izobraženost. Nekaj teh možicev, ki hočejo biti tako visoko nad duhovni, niti srednje šole ni videlo, ali pa je po dobljeni kljuki v prvih razredih gimnazije pobrisal jo v „refugium“ učiteljska. Kako velika je razlika mej duhovni in liberalnimi učitelji, prav jasno razvidimo iz dveh glasil obeh. Glasilo duhovskega stanu je „Voditelj“ v Mariboru, izvršten, obširen obzornik, poln znanstvenih člankov, ki se lahko merijo s članki v najboljših listih sosednjih narodov. Glasilo učiteljev, „Učiteljski Tovariš“ je pa tako nečeden list, da se po njem lahko merita o lika in omika liberalnih učiteljev. Za slabo prevedenimi članki in nelogično skrpučanimi dopisi pride smetana, namreč povodenj barabskih psolv in pranger za sobrate istega stanu. Tako nizko je mogla pasti samo klika, mimo katere je šla kultura brez sledu. Da, po organih obeh stanov se meri omika in veljava duhovskega in učiteljskega stanu.

Narodni Kranj in dr. Tavčar. Dr. Tavčar je bil te dni v Kranju. Pri odhodu je bil Tavčar tako skrivnostno sladko ginjen, da je pozabil na narodni Kranj in je pri železniški blagajni zagodrnjal: „Eine Karte erste Klasse bis Laibach“, Nekateri okolu stoječi so tega narodnega prvaka poučili, da se na slovenskih tleh lahko slovenski zahteva vožne listke.

Javno predavanje. V sredo zvečer je v „Katol. domu“ predaval g. dr. Schweitzer o jožefinizmu. V jasnih besedah je razložil dobo in razmere, v katerih je nastopil vlado cesar Jožef II. Obdan od samih framazonov, pač ni čudo, da je izdal marsikako naredbo v kvar cerkve. Saj je bilo tudi duhovenstvo one dobe precej frama-zonsko. Končno je tudi Jožef spoznal, da se je v marsičem motil in je preklical svoje naredbe. Poslušalcev je bila prostorna dvorana polna raznega občinstva. V sredo teden, 6. feb. bode predaval č. gosp. dr. Prelesnik o slovenskem prepovedu. Želeti je zopet obilne udeležbe.

Za volilno pravico v ljubljanski občinski zastop se je krščansko-socialno delavstvo v

Ljubljani na dveh dobro obiskanih shodih zopet odločno oglasilo. Občinski svet odpri ušesa!

„Vzorni“ mestni gospodarji in „brezvestno časnikarstvo. Hribar si je v zadnji seji privoščil gotovo „brezvestno časnikarstvo“. In zakaj? V seji so se oddajala mestna dimnikarska dela. Občinski svet je imel odločiti o treh ofertih. Dimnikarski mojster g. Dopfer je izjavil, da prevzame dela za 1504 K. gosp. Spitzer je bil pripravljen prevzeti dela za 1900 K. Stricelj in Verhovc pa za 2276 K. Občinski svet je dela dal najdražjima ponudnikoma Striclju in Verhovcu. Ob takem postopanju ni čudo, da ima mesto deficit! Hribar je čutil potrebo izjaviti, da ve, da bode ta „vestni“ sklep izrabljalo izvestno „brezvestno časnikarstvo“, ter je dejal, da se je delo dalo najdražjima ponudnikoma, ker sta Dopfer in Spitzer stavila tako nizke cene, da bi po Hribarjevem mnenju jima ne bilo mogoče izhajati. Mi na to vprašamo Hribarja: Kaj ga to briga? Kaj skrbi, alibodeta Dopfer ali Spitzer mogla izhajati, glavno je, da dobi mesto cenejše delo, nego mu ga dasta Stricelj in Verhovc! Hribar je tudi dejal, da sta Dopfer in Spitzer pisala Striclju, da odstopita od nizke ponudbe, ako jima za to da nagrado, in da je to nedopustno. No, Stricelj ni odstopil in ko bi bil Dopfer res to pisal, kar pa taji, ostane napram mestu vendar še najcenejša njegova ponudba. Sploh pa nam Hribar peska v oči nametal ne bo! Saj vemo, da je oddal pečarska dela veliko dražji tvrdki Vidic & Comp., namesto znatno cenejši tvrdki Večaj. Proti takemu protežiranju liberalcev na mestne stroške moramo kot vestni časnikarji najodločnejše protestovati. Po teh pojasnitih vsakdo lahko spozna, kje naj se išče brezvestnost!

Novi ravnatelj celjske gimnazije je postal profesor tukajšnje realke Klemen Proft.

V Mariboru so pri novih obč. volitvah v III. razredu socialni demokratje pogoreli. Zmagali so nemškonalijonalni kandidatje.

„Glasbena Zora“ je nehala izhajati.

Osebnosti Plemstvo je dobil upokojeni polkovnik Avgust Salamon — Pravni praktikant pri dež. sodišču v Ljubljani Ivan Mencinger je imenovan avskultantom. — V Mariboru je umrl odvetnik gosp. dr. Ferdinand Dominikuš. Bil je starosta štajarskih Slovencev, odlični prvobornik slovenski in svoj čas tudi slovenski dež. poslanec Pristaš sedanjega „Naroda“ ni bil.

Slovenska trgovska akademija se ustanovi še letos Trgovski zbornici se je namreč posrečilo, pridobiti izvrstnega strokovnjaka, ki prevzame vodstvo in bo učil strokovne predmete ter sestavil tudi potrebne učne knjige. Učni jezik na trgovski akademiji bo slovenščina. Nekateri predmeti se bodo poučevali tudi v nemškem jeziku, ker je v nas popolno znanje nemškega jezika v trgovskem življenju neizogibno potrebno. Vsled tega se gojenci slovenske trgovske šole v dveh jezikih popolnoma izvežbajo in seveda si pridobe tudi še znanje drugih, v trgovini potrebnih jezikov. Če se vse izvrši tako, kakor se namerava, se slovenska trgovska akademija lahko še letos s 1. septembrom otvori.

Velik požar v Novem Mestu. Ob vznožju griča, na katerem stoji kapitelj in cerkev so 14. posestnikom zgoreli skednji in vse, kar je bilo v njih spravljeno Velikanska nevarnost je bila za celo mesto. Ogenj se je skoro gotovo zatrosil po nerodnosti in nepredvidnosti. Tako velikanskega požara Novo Mesto še ni videlo od l. 1794.

Kaki so Tavčarjevi agitatorji. Slavnemu uredništvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani. Ker je „Slovenski List“ v številki 54 de dno. Ljubljana 31. dec. 1900 med domačimi novicami v notici, naslovljeni „V kaki družbi je dr. Tavčar“ pisal o meni „da sem na jako slabem glasu“, zahtevam, opiraje se na določbo § 19. tisk. zak. z dne 17. dec. 1862 št. 6 drž. zakonika za 1863, da priobčite v prihodnji številki nastopni popravek: Ni res, da sem jaz „na jako slabem glasu“; res pa je, da je glasom kazenskega ekstrakta tuk. c. kr. deželnega sodišča z dne 7/1 1901 opr. št. Ns. VII 3/1 pri tem sodišču nisem

bil še nikdar — glasom kazenskega ekstrakta tuk. c. kr. okrajnega sodišča z dne 7/1 1901 o. št. Ns 14/1, pa samo s sodbo z dne 12/11 1895 o. št. C 1915/95 radi prestopka po §§ 312 in 314 k. z. (razžaljevanje straže) z 48urnim zaporom kaznovan. V Ljubljani, dne 21/1 1901. Spoštovaje: Ignac Železnik, čevljarški mojster. Streliške ulice, 31. — Dostavek uredništva. Železnik naj se tolaži, da dober glas njegov in njegove boljše polovice ni boljši, ako nam je tudi poslal popravek. Kar se pa tiče njegovega slabega glasu, smo povedali le to, kar je bilo v nekem magistratnem dopisu in kar se je pri sodišču konstatiralo.

Umrli je v Mošnjah g. Andr. Jugerle, ki je 23 let županoval, 7krat načeloval okr. cestnemu odboru, ustanovil gas. društvo, predsedoval večkrat krajnemu šol. svetu, varčno gospodaril občnemu imetju, trdno kakor skala stal za katol. načela. Pri sijajnem pogrebu dne 23. januarja smo videli 12 županov, dva cela odbora, dve gasilni društvi, dolgo vrsto (kakih 200) M. otrok z zastavo, šolsko mladež iz skoro vse odrasle iz Mošenj. Veliko lešanov, ljubčanov, radovljčanov in okoličanov sploh ga je počastilo na zadnjem potu. Mej pogrebci je bil tudi g. poslanec Pogačnik.

V začasni pokoj je šel kaplan v Marnbergu g. Josip. Somrek ter se preselil v Gorico.

Drobne novice. Vrbsko in bledsko jezero sta zamerzajena. — V pokoj stopi uradnik goriskega deželnega odbora g. Klavžar. — Na zagrebškem gledališču je bolnih 90 sodelujočih članov. — Novo deželno-brambovsko vojašnico bodo zidali v Celovcu.

Slovensko šolo v Št. Jakobu na Koroškem, katero so si koroški Slovenci po 43letnem naporu in trudu priborili, hočejo naši nasprotniki zopet ponemčiti. Zdej so pričeli loviti slovenske podpise za nemško šolo, in res se jim je posrečilo vjeti jih nekaj od nezavednega slovenskega ljudstva. Koroški rodoljubi, ne pustite, da bi triumfirali naši nasprotniki in kopali grob naši narodnosti.

Bolnišnica usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem Mestu je izdala letno poročilo za leto 1900., iz katerega je razvidno, da je koncem leta 1899. ostalo v bolnišnici 65 bolnikov. Tekom leta 1900 je bilo vsprejetih 1287 bolnikov iz raznih kronovin, večina pa iz Kranjske. Oskrbovalnih dni je bilo 24317, operacij 372, ozdravljenih 982, zboljšanih 229, neozdravljenih 39, umrlo jih 33, v oskrbovanju jih je ostalo 69. Ta bolnišnica se vzdržuje z milodari in podporami ter vzorno deluje. Zavod je pravi blagor za Dolenjsko.

Ljudsko štetje. Nekatera mesta so že končala ljudsko štetje. Inomost broji sedaj 24.524 prebivalcev. Leta 1890. jih je štel 21.343 oseb. Celovec ima sedaj 21.600 prebivalcev, leta 1890. jih je imel 17.690. Celje ima letos okolu 7000 prebivalcev, leta 1890 jih je imelo 6264 oseb. Gradec šteje po najnovejši štetvi 107.568 prebivalcev. V zadnjih 10 letih se je prebivalstvo pomnožilo za 23.506 oseb.

Pravico javnosti je dobila nemška šola v Domžalah.

Iz Kranjske trgovske zbornice. V zadnji seji so bili imenovani: dr. Viktor Murnik drugim tajnikom, Jos. Hauptmann oficijalom in Al. Golob prov. kanclistom.

„Matica Hrvatska“ je doposlala zadnje dni svojim članom „Izveštaj“ (poročilo za upravno leto 1899) V tem poročilu tudi javlja, da bo s pričetkom prihodnjega meseca jela razpošiljati članom svoj književni dar za leto 1900. sedem izbornih prav krasnih knjig: 1.) Spomen-cvieve iz hrvatski i slovenskih dubrava. 2.) Hoić: Slike iz zemljopisa. 3.) Valla: Poviest novoga vieka. 4.) Šenoa: Sabrane pripoviesti. 5.) Orzeszko: Pripoviesti (iz poljščine). 6.) Mulabdić: Na obali Bosne. 7.) Car: Pusto ognjište. Najvažnejša in najzanimivejša po vsebini in obliki je gotovo prva teh knjig, ki naj bi zlasti letos privabila med „Matičine“ člane mnogo Slovencev. O tej knjigi piše odbor med drugim tako-le: Posebno naj omenimo knjigo, ki jo poklanja „Matica Hrvatska“ to leto svojim članom z naslovom: „Spomen-cvieve iz hrvatskih i sloven-

skih dubrava". To je knjiga, kakoršne „Matica“ doslej še ni nikdar izdala. Preko petdeset hrvatskih in preko dvajset slovenskih pisateljev je objavilo v tej knjigi svoje spise, a do dvajset hrvatskih in slovenskih umetnikov jo je okrasilo z izvornimi slikami ter jo opremilo res na moč elegantno in lično. To knjigo izdaje „Matica Hrvatska“ v spomin 50letnice biskupovanja prevzvišenega gosp. biskupa J. J. Strossmayerja, kojemu je posvečena; knjigovez Iv. Schneider pa je pripravil zanjo izvirne zares krasne platnice, v katere jo veže za ceno 2 kron. V drugi knjigi: „Slike iz zemljopisja“ opisuje prav mikavno znani gosp. Hoić Bulgarsko, Srbijo in Črnogoro, kar bo tudi nas Slovence gotovo tudi posebno zanimalo. G. Valla izvršuje z letošnjim zvezkom občno svetovno zgodovino, opisujoč dogodke novega veka. Ostale 4 knjige so vse pripovedne, zabavne vsebine. Sveta dolžnost vsakega izobraženega Slovenca je, da spozna pred vsem književnost najbližjega nam bratskega naroda hrvatskega; zato se pa sleharnemu nudi prilika ravno v „Matičinih“ knjigah! Torej sezi po njih vsakdo, komur je res kaj na slovensko-hrvatski vzajemnosti ter na spoznavanju in zblizovanju z nam najbližnjimi brati Hrvati. Bratje iz izobraženih slojev: duhovniki, učitelji, uradniki, pristopimo v krog članov dične bratske nam „Maticice“ v kar moč obilnem številu! Spomen-knjige, proslavljajoče jubilej največjega Hrvata Strossmayerja, naj ne pogreša ni jedna družina mož-narodnjakov! Doslej smo se za to bratsko velevažno društvo vse premalo ogrevali. Število članov — Slovencev naj bi se zlasti letos posebno pomnožilo, da, vsaj podvojilo! Da bi nam pač svedočilo prihodnje „Matičino“ izvestje, da se je ta naša vroča želja res izpolnila! Bog i Slovenci i Hrvati!

Slovensko bralno društvo v Skofjji Loki vabi k veselici, katero priredi dne 27. t. m. v lastnih prostorih. Vspored: 1. Petje. 2. Komičen prizor. 3. Šaloigra. Priredil Ant. Kržič: „Zamujeni vlak“. 4. Prosta zabava s plesom. Vstopnina: Neudom 40 h, udom 30 h. Začetek ob 7. uri zvečer. K obilni udeležbi vabi najuljudneje — Odbor „Slov. bralnega društva“.

Nov kmetijski list. V Trstu začel je izhajati dne 15. januarja nov list z imenom „Vinarski in vrtnarski list“. Namenjen je v poduk našim vinogradnikom, sadjarjem, vrtnarjem in ljubiteljem teh velevažnih kmetijskih strok. Urednik mu je naš izvrstni strokovnjak g. Anton Štrekelj, učitelj za vinarstvo na c. kr. namestništvu v Trstu.

Nova slovenska knjiga. Ravnokar je izšlo v založbi L. Schwentnerja v Ljubljani: Mladinske knjižnice I. zvezek. Brinar, 2 povesti. Cena kartoniranemu iztisu 80 h, po pošti 90 h. Te povesti je nagradil „Češko-slovenski spolek v Pragi“. Naslovni list od arhitekta Jagra na Dunaju.

Narodna pripoved „Mlinarjev Janez, slovenski junak ali uplemenitba Teharčanov“ je izšla že v tretjem natisu, ker je drugi natis popolnoma razprodan. Naročuje se pri Drag. Hribarju, tiskarju v Celju. Cena mehko vezani knjigi 80 vinarjev, s pošto 90 vinarjev.

Umno kletarstvo. Ravnokar je izšla nova knjižica o umnem kletarstvu, katero je po sklepu deželnega zbora ter po naročilu deželnega odbora kranjskega, spisal deželni potovalni učitelj za vinstvo v Ljubljani gosp. Fr. Gombač. Tako knjižico smo že dolgo pogrešali, ker dr. Vošnjakova knjiga, katero je pred 27. leti izdala družba sv. Mohorja, je že zdavnaj pošla; od takrat se je pa tudi marsikaj v kletarstvu izpremenilo, in zato je bila nova slovenska izdaja neobhodno potrebna. Vsebinska tega spisa je: Trgatev, stiskalnica, snaženje in hranjenje vinske posode, sestava mošta in vina, naprava belega in črnega vina, pretakanje vina, vino za v steklenice, čiščenje vina, odkisanje vina, vinske bolezni, vinske napake in kleti. Ta knjižica ima razen navedene poučljive z 21 slikami pojasnjene snovi, še to glavno prednost, da se oddaja po skrajno nizki ceni. En komad stane namreč 30 h, po pošti 38 h; 40 komadov pa 8 K, po pošti 8 K 50 h, torej celo le 20 h komad. Razprodajo

je prevzela za sedaj c. kr. kmetijska družba v Ljubljani.

„Pariška razstava.“ Pevskega društva „Ljubljana“ tretja velika maskarada, vzbuja že sedaj mej občinstvom veliko zanimanja. To je pa tudi samo ob sebi umevno, kajti odbor stavlja si je v nalog, da letošnja maskarada ne bode samo vredna vrstnica svojih prednic, temveč, da mora iste glede dovršenosti daleč nadkriliti. Že naslov sam nudi glede kostimirancev najraznovrstnejše ideje tako, da je upati, da se napominani maskaradi posetniki odzovejo v najrazličnejših svetovnih nošah. Ker sta letos 2. in 3. febr. slučajno dva praznika skupaj in ker imamo jako ugodne železniške zveze z vse dežele, dana je tudi rodoljubom z dežele najlepša prilika, da si ogledajo to velezanimivo pariško razstavo in udeležijo različnih zabav in presenečenj polnega večera. Vabila pričela se bodo razpošiljati začetkom prihodnjega tedna, ter tem potom društveni odbor prosi, da, ako vsled preoblega razpošiljanja kedo ne bi dobil vabila, naj se glede istega blagovoli direktno na odbor društva obrniti.

Razne stvari.

Sultan — blazen. Turški cesar, sultan Abdul Hamid, je baje popolnoma blazen. Že več let ga je mučila hipohondrija, da se je zaklepal v svoje sobe in ni puščal nikogar k sebi, ter da je preganjal Armence kot svoje največe sovražnike uprav bestijalno. V zadnjem času pa ga je začela silno boleti glava. Sultan je včasih kar besnel. Razni zdravniki so ga zdravili, toda zaman. Pomagati mu niso mogli. Na to je poklical Abdul Hamid nekega mazača. Ta se je takoj lotil zdravljenja sultanove glave ter jo začel masirati. Toda to je bolelost sultanu le še povišalo. Bolnik je pobesnel in postal tako divji, da je ustrelil mazača in še nekaj drugih ki so prišli na pomoč. Tako pripoveduje neki turinski list.

Rus rešil zrakoplavno vprašanje. Ruski zdravnik Danilevski izumil je zrakoplov, ki zdostuje vsem pogojem dobrega, praktičnega zrakoplova. Isti zamore se obračati tudi proti vetru. Cela sestava zrakoplova je zelo preprosta. Aparat zamore vzdržati v zraku osem dnij in ima napravo, da se more spustiti polagoma in mirno na zemljo, ne da bi se stavljal v nevarnost, da pade med kako skalovje ali v vodo; ako so vse te vesti resnične, je zrakoplovno vprašanje rešeno in kmalo se bode možno voziti po zraku kakor po železnici. Danilevski delal je vže celih 10 let na tej iznajdbi sam z svojimi stroški brez kake podpore od ruske vlade in je napisal vže tudi knjigo o svojem zrakoplovu. Poskusi so se baje izvršili vže čez stokrat in so dokazali, da je stvar dobra in izvedljiva.

Mojstra v spanju napadel je v Lincu jermenarski učenec John. Mojster je težko ranjen.

Avstrijska trgovina s sadjem. Avstrijsko društvo za sadjerejo priredilo je v svetovni razstavi v Parizu lani razstavo našega avstrijskega sadja. Pokazalo se je, da je avstrijsko sadje zmogljivo za konkurenco z drugimi državami. Njegov okus ugaja osobito Francozom. Francoska ima sicer sama veliko in dobrega sadja, toda porabi ga toliko, da mora uvažati, ter je dosedaj uvažala sadje iz Španije, Italije, Belgije in celo iz Kanade. Zanimanje za naše sadje je na Francoskem vzbujeno, treba le še ugodnih tarifov in previdne carinske politike, da se naša domača trgovina s sadjem zboljša.

Belgijski kralj Leopold si je zopet nekaj izmislil. Naročil je avtomobil, v katerem je spalnica, soba za toaleta in soba za služabnika, ki so vse prav prijetno urejene. Ta čudni voziček bo stal 150.000 fr. Motor 30 konjskih sil ga bo gonil, in mogel bo na uro preleteti 60 km. Gazolina bo porabil na uro za 10 fr., v reservoirju ga bo 80 litrov. Kaj si še zmislil belgijski kralj

Spomenik — opici je sklenil postaviti mestni svet v Grenoble na Francoskem in je v to svrhu že votiral večjo svoto. Bronasti spomenik dobi pred nedavnim poginuli šimpans „Charlemagne“, ki je pred devetimi leti prišel iz Afrike in se nakrat priljubil baje vsemu prebivalstvu. Obiskaval je kavarne, nadzoroval ribiče, kupoval sadje in zabaval otroke. Njegovega

„pogreba“ se je udeležila velika množica „sožalnikov“, ki so izkazali zadnjo čast svojemu — sodruhu.

Oko ozdravljeno. Na čuden način so ozdravili v Mohottanski bolnišnici v New-Yorku ranjeno oko. Bolniku je majhen, oster košček jekla priletel v oko, kožo prerezal in se usedel v sredi očesa tako, da nihče ni vedel kako bi ga spravili ven. Zdravniki so pa prinesli velik magnet, 22 palcev dolg in 14 palcev debel, ter ga približali očesu. Oko je najprej stopilo daleč ven iz jame, nato pa je skočilo po bliskovito tudi jeklo iz očesa in obviselo na magnetu, ne da bi posebno ranilo očesa. Tako poročajo ameriški časopisi.

Samomori na Dunaju so v pretečenem letu dosegli dosedaj nečuveno višino. Umrilo se je namreč 500 ljudi. Od teh je bilo možkih 392 in ženskih 108. Vzroki samomorom so bili: bolezen, revščina, ljubimske zadeve, družinski prepiri, bojazen pred kaznijo in slaboumnost. Zanimivo v kateri starosti se že in se še ljudje sami more. Najmlajši samomorilec je bil star 10 let, najstarejši pa 84 let. Te številke govore grozno in dokazujejo, kako nujna potreba je nekoliko več krščanskega prepričanja.

GLASNIK.

Poslancem v potno torbo.

Torej v četrtek dne 31. t. m., se snide novoizvoljeni državni zbor k svojem delu. Ali bo to delo zopet nadaljevanje stare „godbe“, ali bo možno poslancem izvrševati njihovo nalogo s plodonosnim delom, o tem se sodi različno. Ko smo stopali na volišče, bilo nam je pred vsem, da izvolimo takih poslancev, ki bi s svojim umom pripomogli do resnega dela v državnem zboru.

Delavci, obrtniki in kmetje zdihujejo vklenejeni v kapitalističnih verigah, ter težko čakajo dneva, ko se jim te verige vsaj nekoliko omehčajo. Splošno ljudstvo trpi pod težo visokih posrednih davkov, katere mora v ogromni večini ono plačevati, mej tem ko razni kapitalisti spravljajo milijone ljudskega premoženja v svoje žepe, katerega jim nihče ne obdači. Tako mora kmet, ako kupi malo zemljišče, plačati takoj ogromne odstotke, mej tem ko kapitalist na borzi „prisluži“ po običajni borzni kupčiji tisoče in tisoče, za katere plača le nezaten davček.

Treba bode tu našim zastopnikom poseči vmes in pošteno obdačiti špekulacijo na borzi. Dohodninski davek obrtnikov in tudi kmetov je občutljiv, ni pa občutljiv za one, ki na leto iz ljudskih žuljev spravljajo milijone v svoje vert-hajmarce. Saj se dohodninski davek zvišuje le do 100.000 gld. dohodkov in to ne v tisti meri kot bi bilo v razmerju z malimi dohodki.

Delavski stan koprne po onih časih, ko bo mogel videti, da mu njegovo delo nese vsaj toliko, da bo mogel človeško živeti. Zaprt v tovarne in rudnike, vsled predolgega delavnega časa, slabe hrane in zraka polagoma hira. Vojska dela ima zaznamovati vsako leto ogromno število žrtev ponesrečenja. Koliko ljudi se pohabi, koliko do smrti pobije. Svetovne vojne nikdar nimajo toliko človeških žrtev, kot jih ima moderna industrija, vrejena po modernih liberalnih zakonih, brez potrebnega varstva in reda. Koliko pridnih ljudi, ki so svoje življenje in moči žrtvovali molohu kapitalizma, prosjači na stara leta kruha. Toda niti prosjačiti revežu ni dovoljeno; ko koga zasačijo pri tem, vtaknejo ga v „ljuknjo“ kakor hudodelca, ne prašaje in ne zmene se za to, da mu vtisnejo pečat kaznjence na njegovo pošteno čelo.

Treba je tukaj odločnih mož, da zakonitim potom uredijo sedanje žalostne, ljudstvo pogublajoče razmere. Nihče naj ne misli, da delavec ne potrebuje poštene hrane, da je zanj vse dobro. To ni res, ravno oni, ki izvršujejo, potrebujejo v ohranjenje svojih fizičnih moči vseh pripomočkov.

Obráčamo se torej do naših zastopnikov z opominom, naj v prvi vrsti skušajo omejiti gospodstvo kapitala nad človekom. Skušajo naj

izvesti zadostno varstvo za delavski stan, bodisi v slučaju bolezni, nezgod, brezposelnosti ali pa v delu z dobrim obrtnim nadzorstvom.

Skušajo naj zakonito skrajšati delavni čas po tovarnah na 8 ur. Spomnijo naj se revežev, ki v vedni smrtni nevarnosti spravljajo izpod zemeljskih globin ogromna bogastva, sami pa stradajo in hodijo razcapani. Spomnijo naj se tudi uslužbencev pri železnicah, katerim se izroča premoženje in življenje ljudij. Spomnijo naj se jih, in jim zagotove take plače, kakor tudi službeno razmerje, da bodo mogli brez nevarnosti za se in za občinstvo opravljati svojo težavno službo.

Spomnijo naj se pa naši poslanci tudi, da je treba posvečevati nedelje in praznike. Zato naj skušajo z vsemi silami, da se uvede splošni nedeljski in prazniški počitek. Upamo, da bodo naši poslanci skušali to storiti, imajo naj tudi srce za ljudstvo. Naše načelo pa je demokratično zato naj skušajo naši od priprostega ljudstva izvoljeni zastopniki izvojevati splošno jednako, direktno in tajno volilno pravico. Kakor so nas poučile zadnje volitve je krščansko prepričanje in poštenje iskati v nižjem ljudstvu. Pravice torej temu ljudstvu, da bo ono imelo ono odločilno besedo tudi v politiki, kakor jo ima v dolžnosti opravljati težka dela! Te misli podajamo našim poslancem v potno torbo, ko se odpravljajo v državni zbor. Želimo jim mnogo uspeha!

Delavske drobtine.

Javni shod v „Kat. Domu“. V nedeljo dne 20. t. m. priredilo je „Slov. kat. delav. društvo“ v dvorani tukajšnjega „Kat. Doma“ javen shod. Gostinčar je govoril o najnujnejih zahtevah delavcev, ki so: Zakonito znižanje delavnega časa po tovarnah, rudnikih, železnicah in povsodi, kjer se izvršuje zdravju škodljivo delo, naj se uvede 8urni delavnik. Obrtno nadzorstvo naj se spopolni tako, da bo moglo izvrševati svojo nalogo, pridenejo naj se temu nadzorstvu delavci strokovnjaki. Spopolni naj se zavarovanje za slučaje bolezni in starosti. Uvede naj se državna zavarovalnica za dela nezmožne ljudi. V političnem oziru zahtevamo delavci, splošno, jednako, direktno in tajno volilno pravico, po kateri bode možno zravovati sedanje zmede v državi in po kateri bo res ljudstvo imelo besedo pri postavitvah. Uvede naj se konfesionalna šola iz katere bodo prišli poštene možje, ki bodo imeli srce za ljudstvo in državo. Od naših poslancev pričakujemo, da bodo vstopili za naše zahteve in izvojevali vsaj najnujnejše stvari. Tovariš Jeraj poroča o potrebi splošne volilne pravice za mestni občinski zastop, ter v znesenih besedah kaže na sedanje občinsko gospodarstvo, pri katerem se nihče ne briga za delavske in obrtne sloje, ter predlaga v tem smislu sestavljeno resolucijo, katera se je z navdušenimi živjoklici vsprejela soglasno. Tovariš Moškerc je govoril o razliki pričetka in konca 19. stoletja, kazal je na tedanje gospodarsko razmerje in na sedanjo revščino ljudstva. Omenjal je tudi sedanjih žalostnih političnih razmer, katere se morajo v korist ljudstva spremeniti. Predsednik Luknar je zaključil na to lepi shod z živjoklici na cesarja.

Glasilo napredne inteligence „Narod“, se v ponedeljski številki jezi nad socijalnimi demokrati, oziroma Čobalom, ker niso šli, oziroma se jim je odsvetoval štrajk. Seveda pri tem daje tudi običajno brco kršč. socijalcem. Vse to pa je samo „farba“ s katero misli preslepiti idrijske delavce, da bi prišli v liberalni tabor. Upamo, da so idrijski delavci toliko pametni, da ne bodo šli na „Narodov“ lim, kateri bi jih olimal, da bi nič več leteti ne mogli. Stranki, ki ji je za delavce toliko mar kot tej, pač nobeden delavec ne more dati zaupanja. Kdor zagovarja svobodno konkurenco, zagovarja tudi sedanje žalostne razmere delavcev. Takim je dolžan vsak delavec, ki nima v glavi samo ajdovice obrniti hrbet.

Židovski glasovi o volitvah v peto skupino na Dunaju. Ker se soc. demokratično časopisje upira imena, da je volila soc. demokracija

tudi vse židovstvo, izjavlja židovska „Jüdische Volksstimme“ v svoji 24. številki sledeče: „Čudno je, da gospodje katerih kandidat dr. Viljem Ellenbogen je bil efektivno izvoljen z židovskimi glasovi in ki so na pr. prosijali vse židovske veleindustrije za glasove in denar, ter so pred dr. Adlerjevo ožjo volitvijo telefonično beračili bogate Žide za denar, da si ti upajo govoriti o mlačnosti Židov. Židovski denar, židovski glasovi in židovski agitatorji so vam priborili zmago na Dunaju in pa zabavljate proti židovski mlačnosti.“ Res lepa zmaga proletarijata, o kateri tako piše čisto židovski list. Delavci, ali boste še mižali? Ali ne vidite jasno, da so socijalni demokrati hlapci Židov?

Katoliško izobraževalno društvo v Križah pri Trziču ima 27. t. m. svoj občni zbor ob 3. uri popoldne v društvenih prostorih. Na dnevnem redu je: a) pozdrav predsednika, b) poročilo tajnika, blagajnika in knjižničarja, c) volitev odbora, d) volitev pregledovalcev računov, e) raznoterosti. —p—

Se nekaj — o novi domovinski postavi. Državni zbor ni že dolgo časa sklenil tako pravične in za avstrijske narode tako blagodejne postave, kakor je nova domovinska postava. Presvetli cesar jo je potrdil dne 3. decembra 1896 št. 222. Po tej postavi ima od 1. januarja 1901 naprej vsak avstrijski državljani, ki je v katerikoli občini bival nepretrgoma deset let, ki je dosegel 24. leto in ni bil kaznovan zaradi hudodelstva, pravico prositi domovinske pravice v dotični občini. To pravico imajo tudi ženske. Kaj mora storiti, kdor hoče v občini dobiti domovinsko pravico? Napraviti mora pred vsem prošnjo na dotično županstvo. Ta prošnja ne potrebuje nobenega koleka. V prošnji mora povedati: 1) da biva že deset let nepretrgoma v občini, 2) da se je pošteno obnašal in da ni bil nikdar kaznovan zaradi hudodelstva, kar treba dokazati s spričevalom policije, v katerem morajo biti zapisane tudi hiše, v katerih je prosilec bival zadnjih 10 let. To policijsko spričevalo mora biti s kolekom 1 K, 3.) da je dosegel že 24. leto, kar treba dokazati s krstnim pismom, 4) kje je imel do zdaj domovinsko pravico, kar treba dokazati z domovinskim listom. Prošnji na županstvo treba pridjati kolek 30 vinarjev, da se porabi za novi domovinski list, katerega izda županstvo. Delavci slovenski! Spomnite se, kaj se je zdaj delalo po stari postavi z vami. Če ste oboleli, niso marali nikjer za vas, ne v mestu, kjer ste služili, ne v domači vasi, kjer ste bili rojeni. Da, pripetilo se je pogosto, da so vas v bolezni le preklinjali. Zdaj je čas, da si po občinah, kjer delate, zagotovite domovinsko pravico. Zivite pošteno, da vas ne kaznujejo radi hudodelstva. Delajte pridno, da ne bo treba prosjati, kajti v tem slučaju ima občina pravico vas pregnati. Ako vas prežene, se bivanje v občini pretrga, in treba bo z nova začeti. Kdor sam ne zna napraviti prošnje, obrne naj se do delavskega društva, katerega je ud, ali pa do županstva, kjer je bil do zdaj pristojen. Tudi do sedanja domovinska občina sme napraviti prošnjo ter zahtevati, da se sprejme kdo v tujo občino, ako je že 10 let tam stanoval. Ako bi magistrat delal delavcem sitnosti, obrniti se je na namestništvo, katero mora skrbeti, da se postave točno vrše!

Med vsemi novoizvoljenimi poslanci v naši državni polovici ima naš poslanec pete skupine g. dr. Iv. Šusteršič največ glasov in tudi največjo absolutno večino. To je sijajno zadoščenje za „Narodove“ napade in jasno kaže, kd o je najbolj sovraženi mož na Kranjskem.

Delavska statistika. Vlada bofe novemu državnemu zboru zopet predložila načrt zakona o delavski statistiki z nekaterimi premembami. Po prvotnem načrtu bi se prestopki proti oblastvenim naredbam kaznovali z globami in zaporom, prepire pa bi razsojevala sodišča. Po novem načrtu pa bi prepire razsojevala politična oblastva in kazni bi bile samo denarne.

Brezverska šola in volja narodova. V občinskih šolah milanskih ni vpeljan po zakonu

verski pouk. Otroci se poučujejo v krščanskem nauku le tamkaj, kjer to stariši posebej zahtevajo. Preteklo šolsko leto so v Milanu zahtevali stariši za 85% vse šolske mladine verski pouk; v eni šoli, ki šteje največ učencev, pa celo za vso mladino. To je zopet dokaz, kako se često skladajo zakoni z voljo naroda.

Pošte na Dunaju. Velikansko delo so izvršile dunajske pošte od 28. dec. 1900, do 2. januarja t. l. Nič manj kot 31.864.504 pisemskih pošiljatev se je sprejelo in oddalo. Na posamezne vrste se ta svota deli takole: 9.910.370 dopisnic, 21.667.540 navadnih pisem in 286.620 priporočenih pisem. To ogromno množino pisem so dunajske pošte prevedle v teku 6 dnij. Res velikansko delo.

Preosnovno obrtnega združništva baje, kakor poročajo listi, namerava vlada in sicer tako, da bode razpustila kolektivne zadrugne in upeljala na njih mesto strokovne. Ta korak zamoremo le z veseljem pozdraviti, ker le s strokovnimi zadrugami se da res pomagati obrtnemu stanu. V sedanjih kolektivnih zadrugah so zastopani najrazličnejši obrti, kojih težnje so čestokrat med sabo v nasprotju in zatorej je sedaj zelo otežkočena, če neomogočena obrtna kreditna organizacija, organizacija nakupa in prodajanja itd.

Knjigovodske tečaje za obrtnike namerava upeljati, kakor se čuje, trgovinsko ministerstvo. Enketa o kreditnih razmerah male obrti, ki se je vršila majnika lani, pokazala je, da mnogo obrtnikov nima sploh nobenega knjigovodstva ali le nepravilno. Pravilno knjigovodstvo pa je glavni pogoj vsake uspešne kreditne organizacije obrti. Knjigovodski tečaji vršili se bodejo razdeljeno po posameznih obrtnih strokah in se bode baje najprve vršil tak tečaj za mizarje.

Avstrijske železnice. Dolžina vseh avstrijskih železniških prog je l. 1899. znašala 18.738 kilometrov in sicer državnih železnic proga je dolga 7584 kilometrov privatnih pa 11.154 kilometrov. Kolodvorov in postaj je bilo 4102. hišic za čuvaje in drugih malih poslopij 10.988, hiš za uradnike in uslužbence 1361. Lokomotiv je bilo 5153. osebnih vozov 11.165, tovornih pa 113.100. Na avstrijskih železnicah se je l. 1899. prevozilo 142 milijonov ljudij, v tovrnem prometu pa se je vozilo 114 milijonov ton. Prometni dohodki so znašali 296 milijonov, izdatki 193 milijonov gld. Nesreč je bilo 2015, potnikov je bilo poškodovanih 215, od katerih je bilo usmrčenih 15. Pri železnicah uslužbenih oseb je bilo 91.172 oseb in sicer 17.699 uradnikov, 11.172 poduradnikov, 1906 ženskih uslužbenk, 60.335 slug in 101.657 delavcev je bilo plačanih na dan. Vsi ti so za svoj trud dobili plačila nad 107 milijonov gld.

Rudokopi sedaj uslužujejo na vsem svetu 4.355.204 ljudi. Največ rudarjev ima Angleška, namreč 875.603, potem pride Nemčija s 498.569 rudarji, ameriške združene države s 444.578. Indija 318.888, Francoska 292.821, Rusija 239.434, Avstro-Ogerska 219.227, Belgija 160.150 rudarji. Na vsem svetu so lani izkopali 449.000 kilogramov zlata, 5.695.000 kg. srebra, 75.563 ton kositra, 471.000 ton cinka, 442.000 kg. bakra, 790.000 kg. svinca, dobili so dalje 11.353.000 ton soli in 15.771.000 kg. petroleja.

Civilni zakon, novodobna naprava, novodobno zlo. (Izvirni dopis iz vasi X na Slovenskem.) Priobčite g. urednik naslednje pismo — kakor je uvideti iz njega — civilno poročene žene na možovo mater z namenom, da izve širje občinstvo, kako umeva praktično uporabiti posledice takega zakona preprost, neuk delavec. Pismo, ki je pisano v precej okorni nemščini, sledi tu prav po originalu:

»J, mesto na Ogerskem, 14. jan. 1901.«

Ljuba mati!

Moram Vam sporočiti novico, da se boste čudili! Janez si je izbral drugo ženo, jaz sem mu prestara, moral si je poiskati mlajšo: 7. t. m. sem morala od njega. Pretepal me je in zmerjal, in tega nisem mogla več prestajati.

Rekel je, da Vam bo že spomladi, ko pride z novo ženo k Vam domu, pojasnil, kje da sem jaz.

Meni je zelo hudo, da sem morala od njega; nikdar bi si ne mislila, da bo najinega zakona konec; saj še štiri cela leta nisva mogla biti skupaj; 7. t. m. sem morala od njega proč, in 10. so pa pretekla štiri leta, odkar sva se vzela. Ah, da bi nikdar ne poznala Janeza! Tako pa sem svoje mlade leta končala ž njim.

On se bo že lepega delal pred Vami, toda ne verujte mu; zakaj Janez in njegova nova izvoljenka sta skrajna hinavca (falsch wie das Galgenholz). — Sedaj se bo oženil ž njo, zato se moram jaz ločiti od njega, da bo delal z novo ženo, kar bo hotel. — Ljuba mati! Kako je meni hudo, da sem svoja mlada leta zapravila! Zdaj nisem ne žena, ne dekle; zdaj sem nihče na svetu: on me je pahnil v nesrečo!

Ljuba mati, meni je hudo, da Vam pišem te vrste, ali jaz moram razodeti svoje srce. Zaradi tega ne bom pozabila na Vas; seveda, zdaj sem sama sirota. Še Vas bom ljubila, saj Vi niste krivi, da je Vaš sin tako hudoben; Vi bi mu pač ne rekli, da naj stori, kar je storil. Če bi imel Janez kaj srca, bi ne bil planil nadme z nožem na sveti večer, bi me ne bil pobijal s stolom; ampak jaz sem mu bila premočna, on ni dosegel, kar je mislil.

Ljuba mati, ne žalujte preveč, že mora tako biti, zato je tako prišlo. Težko mi je, pozabiti Janeza, ali to mora biti. O, ko bi jaz o tem preje vedela, nikdar bi ne bil Janez moj mož; zdaj sem pa jaz in moji stariši pahnjeni v nesrečo!

Več Vam ne morem pisati. Srčno vas poljubim. Želim Vam zdravja in več sreče, kakor je imam jaz. Ne bodite hudi, da sem Vam pisala o tem, jaz sem morala . . . — Mislimo, da ni potreba k temu pismu nobenega pojasnila. Vprašamo samo, ali so krivi sadov civilnega zakona krščansko misleči možje?

➔ Svoji k svojim! ➔

„Slovensko vinogradniško društvo na Glincah“

priporoča svojo bogato izvrstno urejeno zalogo zanesljivo pristnih **dolenjskih, štajarskih, isterskih, vipavskih in goriških** vin, kakor tudi **fino vino v steklenicah.**

➔ Mašno vino si je društvo samo prešalo. ➔

Naroča se pod naslovom:

„Slovensko vinogradniško društvo“ v Ljubljani.

➔ Svoji k svojim! ➔

Odvetnik

dr. Fran Tominšek

dovoljuje si naznaniti, da je otvoril svojo

odvetniško pisarno

v Ljubljani na Bregu števil. 20

ter jo pridružil odvetniški pisarni gospoda **dr. Val. Krisperja** v Ljubljani.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Stanje ulog 30. sep. 1900: **čez 5 milij. K.**

Denarni promet v devetih mesecih: **čez 17 milij. K.**

Ljudska posojilnica

preje Gradišče števil. 1. — **Sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstr.**
Sprejema

Hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter obrestuje po

➔ **4** $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ ➔

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 gld. čistih 4 gld. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 30. septembra 1900:

5,853.620 K 97 h.

Promet v 9. mesecih od 1. jan. do 30. sep. 1900.

17,740.643 K 16 h.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo. — Za nalaganje po pošti so poštne hranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1900.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v Št. Vidu nad Ljubljano.

Josip Jarc,
veleposestnik v Medvodah.

Dr. Andrej Karlin,
stolni kanonik v Ljubljani

Odborniki:

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. v Polji.

Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške blagajne
v Ljubljani

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blagajnik Ljudske posojilnice.

Josip Šiška, knezoškofijski kancelar
podpredsednik.

Dr. Viljem Schweitzer,
odvet. koncipijent v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Dr. Aleš Ušeničnik,
profesor bogoslovja v Ljubljani.